

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी
योजना व निर्मल भारत अभियान कार्यक्रम
एकत्रितपणे राबविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन शुध्दीपत्रक, क्रमांक:संकीर्ण २०१२ /प्र.क्र २०३ /पापु-१६
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक - ६ डिसेंबर , २०१२.

वाचा : १)शासन निर्णय, क्रमांक समक्रमांक , दिनांक - २७ ऑगस्ट, २०१२
२) ग्रामविकास मंत्रालय, केंद्रशासन यांच्या महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमीबाबत
सुधारीत सुचना दिनांक ११ सप्टेंबर, २०१२

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार निर्मल भारत अभियान कार्यक्रमांतर्गत बांधण्यात येत असलेल्या वैयक्तिक शौचालय, अंगणवाडी, शालेय व सार्वजनिक स्वच्छतागृहाच्या बांधकामातील अकुशल व कुशल मजुरीचा मर्यादित खर्च महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधून करण्यास मान्यता देणेबाबत संदर्भ क्र.१ शासन निर्णय, निर्गमित करण्यात आला आहे.

संदर्भ क्र. २ अन्वये केंद्र शासनाने याबाबत सुधारीत सुचना निर्गमित केल्या आहेत. सदरील सुचनाच्या अनुषंगाने सदर शासन निर्णयामध्ये सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन शुध्दीपत्रक :

उपरोक्त संदर्भाधिन शासन निर्णय क्र.१ अन्वये निर्मल भारत अभियान कार्यक्रमांतर्गत बांधण्यात येत असलेल्या वैयक्तिक शौचालय, अंगणवाडी, शालेय व सार्वजनिक स्वच्छतागृहाच्या बांधकामातील अकुशल व कुशल मजुरीचा मर्यादित खर्च महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधून करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच वरील कामांसाठी महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधून अकुशल व कुशल मनुष्यबळासाठी करावयाचा मजुरीचा खर्चाबाबतचे विवरण तक्त्यात पुढीलप्रमाणे देण्यात आले आहे.

अ.क्र.	स्वच्छता सुविधा	MGNREGS अंतर्गत मनुष्यबळ मर्यादा	
		अकुशल	कुशल
१	वैयक्तिक शौचालय (SC,ST किंवा BPL)	२०	६
२	अंगणवाडी स्वच्छता गृह	१०	३
३	शालेय स्वच्छता गृह	२५	८
४	सार्वजनिक स्वच्छता गृह (१० युनिट)	२५०	८५

यामध्ये पुढीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहे —

१.सार्वजनिक स्वच्छतागृहाच्या बांधकामासाठी महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधून निधी उपलब्ध होणार नाही.

२. वैयक्तिक शौचालयासाठी विवरण तक्त्यात दर्शविलेले (SC,ST किंवा BPL)वगळण्यात येत आहे. निर्मल भारत अभियानांतर्गत वैयक्तिक शौचालयासाठी प्रोत्साहनपर अनुदान अनुज्ञेय असलेल्या सर्व लाभार्थ्यांना महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोजगार हमी योजना व निर्मल भारत अभियानाच्या संयुक्त विद्यमानांतर्गत

वैयक्तिक शौचालयाचे बांधकाम करता येईल.तसेच महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधून अकुशल व कुशल मनुष्यबळासाठी करावयाचा मजुरीच खर्चाबाबतचे सुधारित विवरण पुढीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	स्वच्छता सुविधा	MGNREGS अंतर्गत मनुष्यबळ मर्यादा	
		अकुशल	कुशल
१	वैयक्तिक शौचालय	२०	६
२	अंगणवाडी स्वच्छता गृह	१०	३
३	शालेय स्वच्छता गृह	२५	८

३. तसेच संदर्भाधिन शासन निर्णयातील मुद्दा क्र.२ मधील २) व ६) अनुक्रमे पुढीलप्रमाणे आहे

- २) महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेंतर्गत करावयाच्या कामासाठी जॉबकार्डधारक मजुरांची नेमणूक करण्यात यावी.
- ६) वैयक्तिक शौचालय बांधकामासाठीचे अकुशल काम लाभार्थीने स्वतः करावयाचे असून तो जॉबकार्डधारक असावा.

च्या ऐवजी

- २) महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेंतर्गत करावयाच्या अकुशल कामासाठी जॉबकार्डधारक मजुरांची नेमणूक करण्यात यावी.
- ६) वैयक्तिक शौचालय बांधकामासाठीचे अकुशल काम लाभार्थीने स्वतः करावयाचे असून तो जॉबकार्डधारक असावा.लाभार्थी जॉबकार्डधारक नसल्यास , लाभार्थीने जॉबकार्डसाठी अर्ज करावा.
तथापि ही अट शारिरिक दृष्ट्या अपंग व महिला प्रमुख असलेल्या कुटुंबांसाठी पुढील परिस्थितीत शिथिल करण्यात येत आहे-
a) जर दोन्ही प्रकारच्या कुटुंबामध्ये इतर कोणीही प्रौढ व्यक्ती नसेल
b) महिला प्रमुख असलेल्या कुटुंबामध्ये ,कुटुंबप्रमुखाचे वय ६० वर्षांपेक्षा अधिक असेल, असे वाचावे

व मुद्दा क्र. ३ ब १) पुढीलप्रमाणे आहे

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधील तरतुदीनुसार अकुशल व कुशल मनुष्यबळासाठी करावयाचा खर्च हा यासाठीचा भौतिक घटक(material component) समजण्यात यावा,यानुसार वैयक्तीक शौचालयाच्या बांधकामात याप्रमाणे समावेश करावा.

च्या ऐवजी

वैयक्तिक शौचालयासाठी महात्मा गांधी ग्रामीण रोजगार हमी योजनेंतर्गत रु.४५००/-खर्च अनुज्ञेय असून,कुशल व अर्धकुशल मनुष्यबळासाठी करावयाचा खर्च(मजुरी) व बांधकाम साहित्यासह इतर खर्च हा महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेमधील भौतिक घटक(material component) समजण्यात यावा. भौतिक घटकावरील (material component) खर्च हा महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेंतर्गत अनुज्ञेय असलेल्या एकुण खर्चाच्या ४०% च्या कमाल मर्यादेत करणे आवश्यक राहिल, असे वाचावे.

१) तसेच संदर्भाधिन शासन निर्णयातील प्रपत्र अ मधील मी दारिद्र्य रेषेखाली येतो, हे वाक्य वगळण्यात येत आहे.

सदर शासन शुद्धीपत्रक रोजगार हमी विभाग यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.३१२६/निवि दि.१९.११.२०१२ अन्वये प्राप्त सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

तसेच शासन शुद्धीपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २०१२१२०६१६२४०२९९२८ हा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सही/-

(श्वे.प्र.खडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

मा.राज्यपाल यांचे खाजगी सचिव

मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.

मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव.

मा. मंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांचे खाजगी सचिव.

मा. राज्यमंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांचे खाजगी सचिव.

मुख्य सचिव मंत्रालय, मुंबई.

सर्व अतिरिक्त मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन विभाग, मुंबई.

महासंचालक माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.

सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.

विभागीय आयुक्त, सर्व

आयुक्त महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना महाराष्ट्र, नागपूर

जिल्हाधिकारी, सर्व

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व

संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, पुणे.

अतिरिक्त संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था बेलापूर, पुणे.

उपायुक्त (विकास), सर्व

उपसचिव तथा प्रकल्प संचालक, सुधारणा सहाय्य व प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष

उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, पंचायत विभाग, जिल्हा परिषद, सर्व

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व कार्यासने.

निवड नस्ती पापु-१६